

Mottagare
Regionstyrelsen

Remittering av betänkandet En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)

Förlag till beslut

- Regionstyrelsen beslutar att inlämna upprättat yttrande till Finansdepartementet.

Sammanfattning

Finansdepartementet har remitterat betänkandet "En ny organisation för förvaltning av EU-medel" (SOU 2024:22). Förslaget innebär att Tillväxtverket ska hantera Eruf, ESF+ och Fonden för en rättvis omställning (FRO), att antalet regionala program ska minska till förmån för nationella program och att regionala strukturfondspartnerskap ska få en mer strategisk roll.

Regionstyrelseförvaltningen välkomnar att Tillväxtverket blir förvaltande myndighet, som innebär synergieffekter och förenklad hantering. Region Gotland kritiserar dock minskningen av regionala program och förändringen av partnerskapens roll. Betänkandets förslag att reducera antalet regionala program och att förändra de regionala partnerskapens roll medför otillräckligt beaktande av regionala utvecklingsbehov. Det leder i sin tur till en mindre effektiv användning av EU-medel.

Regionstyrelseförvaltningen ser en risk med de föreslagna förändringarna i relation till förvaltningen av jordbruksfonderna. En centralisering av handläggning och kontroll till Jordbruksverket kan leda till en förlust av lokal kännedom och expertis, vilket är avgörande för att hantera de specifika förutsättningar och behov som finns i olika regioner. Detta kan resultera i mindre effektiv hantering och sämre service för de lokala jordbrukarna.

Ärendebeskrivning

Finansdepartementet har remitterat ett förslag om betänkandet "En ny organisation för förvaltning av EU-medel" (SOU 2024:22). Betänkandet föreslår olika alternativ för en ny organisation och förvaltning av EU-medel, och granskar den nuvarande uppdelningen av EU-fonder på olika myndigheter samt strukturfondspartnerskapens roll i beslutsprocessen för regionalfonden (Eruf) och socialfonden plus (ESF+).

Betänkandet föreslår följande:

- Tillväxtverket ska hantera Eruf, ESF+ och Fonden för en rättvis omställning (FRO).
- Dagens regionala strukturfondspartnerskap ska ersättas med mer strategiskt orienterade partnerskap som fokuserar på utlysningsskedet. Det bör också övervägas att inkludera FRO i dessa partnerskap.
- Antalet regionala program finansierade av Europeiska regionala utvecklingsfonden ska minska till förmån för mer nationella program.
- Ett program med regionala indikativa budgetramar ska införas istället för dagens programstruktur.
- Ansvaret för förvaltningen av Interregprogrammen Norra Periferin, Arktis och Sverige-Norge ska flyttas från länsstyrelsen till Tillväxtverket, med alternativ för mindre ingripande åtgärder.
- Ansvaret för handläggning, prövning och kontroll av areal- och djurbaserade stöd centraliseras från länsstyrelserna till Jordbruksverket.
- Ansvaret för projekt- och investeringsstöd inom Jordbruksfonden omstruktureras så att endast länsstyrelserna i Norrbottens, Örebro, Stockholms, Östergötlands, Västra Götalands och Skåne län hanterar dessa ärenden

Betänkandet föreslår att dessa organisatoriska förändringar ska vara fullt genomförda när en ny programperiod startar 2028. Ett stegvis införande av den nya rollen och funktionen för partnerskapen inom sammanhållningspolitiken ska enligt betänkandet börja den 1 juli 2025. Detta innebär att partnerskapen övergår från sin nuvarande roll till att fungera som regionala råd/referensgrupper, vilket påverkar samtliga åtta partnerskap i Sverige. Region Gotland ingår i partnerskapet för Småland och Öarna tillsammans med Region Jönköpings län, Region Kalmar och Region Kronoberg.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att följande förslag i utredningen är av särskild vikt för Region Gotland att ta ställning till i sitt yttrande:

- 7.3 Förslag om förvaltningen av jordbruksfonderna
- 7.6.1 en förvaltande myndighet för fonderna under sammanhållningspolitiken
- 7.6.4 Antalet program inom Eruf bör minska
- 7.8 Förslag avseende systemet med regionala strukturfondspartnerskap

Regionstyrelseförvaltningen välkomnar förslaget (7.6.1) att Tillväxtverket blir förvaltande myndigheten för Europeiska regionalfonden (Eruf) och Socialfonden plus (ESF+) och ser goda möjligheter till synergieffekter mellan de två fonderna. Förslaget kan bidra till en mer effektiv och enhetlig hantering av fonderna och förenkla processen för sökande aktörer.

Regionstyrelseförvaltningen håller inte med betänkandets förslag avseende (7.3), (7.8) och (7.6.4).

Region Gotland anser att förslaget om förvaltningen av jordbruksfonderna (7.3), vilket innebär en centralisering av hanteringen till Jordbruksverket, riskerar att leda till en förlust av lokal kännedom och expertis, vilka bedöms som avgörande för att hantera de specifika förutsättningar och behov som finns i olika regioner. Detta kan resultera i mindre effektiv hantering och sämre service för de lokala jordbrukarna.

Region Gotland anser vidare att omstruktureringen av projekt- och investeringsstöd till ett fåtal länsstyrelser kan leda till en minskad närvaro och tillgänglighet av dessa tjänster på lokal nivå. Det finns en risk att detta kan innebära längre handläggningstider och mindre stöd till de företag som behöver det mest, särskilt i de regioner som inte längre kommer att hantera dessa stöd. Sammantaget menar regionstyrelseförvaltningen att de föreslagna förändringarna kan leda till en försämring av stödsystemets effektivitet och rättssäkerhet, vilket skulle kunna påverka jordbrukssektorns hållbarhet och utveckling negativt.

Regionstyrelseförvaltningen anser dessutom att förslaget att minska antalet program inom Eruf (7.6.4) och att införa ett nationellt program med indikativa budgetar inte är ändamålsenligt. Då förutsättningarna för att bedriva en hållbar regional utveckling skiljer sig åt i landets olika regioner, måste det territoriella perspektivet vara i fokus för att säkerställa en god användning av EU-medlen. Förslaget beaktar inte tillräckligt de specifika behov och förutsättningar som finns i mindre regioner och landsbygdsregioner, inklusive Gotlands insulära läge. Regionstyrelseförvaltningen ser därmed en risk att detta förslag förbiser det territoriella perspektivet, vilket kan leda till en geografiskt snedfördelad finansiering från Eruf i Sverige.

Avslutningsvis anses förslaget om de regionala strukturfondspartnerskapen (7.8) inte skapa tillräckligt goda förutsättningar för en ändamålsenlig användning av EU-medlen, eftersom det utmanar grundläggande principer inom det regionala utvecklingsuppdraget. Att övergå till en mer strategisk och rådgivande roll för partnerskapen, som främst arbetar mot förvaltande myndighet i framtagandet av utlysningar, riskerar att underminera de olika

regionala behoven och utmaningarna i beslut om fördelningen av EU-medel.
Regionstyrelseförvaltningen menar specifikt att förslaget:

- Inte är förenligt med partnerskapsprincipen, subsidiaritetsprincipen och modellen om flernivåstyre;
- Riskerar en försämrad implementering av fonderna, eftersom det regionala utvecklingsuppdraget och den regionala utvecklingspolitiken inte beaktas i tillräcklig utsträckning;
- Inte efterlever ett regionalt och lokalt inflytande, vilket riskerar att försvaga genomslaget för fondernas ändamål i genomförandet.

Beslutsunderlag

Region Gotlands svar på betänkande "En ny organisation för förvaltning av EU-medel" (SOU 2024:22), daterad 2024-05-20.

Betänkande. "En ny organisation för förvaltning av EU-medel" (SOU 2024:22).

Finansdepartementet, inkom 2024-04-11.

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-07

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör